

اظهار نظر درباره تعیین تکلیف قانون آزمایشی «رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی»

مصوب ۱۳۸۶/۵/۷

۱- مقدمه

نظر به اینکه تولید در اقتصاد از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و پایداری و ثبات در نرخ رشد اقتصادی از طریق تولید فراهم می‌شود، هر کشوری بدنبال این است تا مکانیسمی را طراحی کند که این امکان فراهم شود و شرایط برای بخش مولد تسهیل گردد.

اقتصاد ایران نیز به تبعیت از این وضعیت تلاش کرده است تا ساز و کار تحقق این هدف فراهم شود. در راستای قرار گرفتن در این مسیر، از سال ۱۳۷۲ لغایت ۱۳۹۵ تعداد ۵۲ سیاست کلی در کشور تصویب و ابلاغ شده است که مهمترین آنها در ارتباط با بخش تولید عبارتند از:

- ۱- سیاستهای کلی نظام در بخش ارزی
- ۲- سیاستهای کلی نظام در بخش امنیت اقتصادی
- ۳- سیاستهای کلی نظام در بخش معدن
- ۴- سیاستهای کلی نظام در بخش منبع طبیعی
- ۵- سیاستهای کلی نظام در بخش منابع آب
- ۶- سیاستهای کلی نظام در بخش حمل و نقل
- ۷- سیاستهای کلی نظام در خصوص تشویق سرمایه‌گذاری
- ۸- سیاستهای کلی نظام در بخش مالی
- ۹- سیاستهای کلی نظام در خصوص اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- ۱۰- سیاستهای کلی نظام در بخش کشاورزی
- ۱۱- سیاستهای کلی نظام در بخش صنعت
- ۱۲- سیاستهای کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی
- ۱۳- سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی

این سیاستهای ابلاغی در واقع نگاه و بینش حاکمیت را در خصوص بخش مولد ارائه می‌کند. در کنار این سیاستها، قوای مقننه و مجریه نیز تلاش کردند تا از طریق وضع قوانین، مقررات و دستورالعمل‌هایی، وضعیت را به صورتی ساماندهی کنند که حصول اهدافی نظیر سرمایه‌گذاری و تولید فراهم شود. تصویب قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی برای تحقق این هدف تصویب شده است.

۲- اظهار نظر درباره موضوع تعیین تکلیف قانون آزمایشی رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی

همان‌طوری که در قسمت مقدمه بیان شده است سیاستها، قوانین و مقررات متعددی در کشور و در حوزه زیربنایی و امور تولیدی تصویب و ابلاغ شده است تا شرایط در بخش مولد اخیر نشان می‌دهد که این هدف محقق نشده است و سرمایه‌گذاری که یکی از منابع بسیار مهم برای تولید به شمار می‌رود. در برخی از سالها با نرخ رشد بیش از منفی ۲۰ درصد مواجه گردید. کاهش سرمایه‌گذاری در کشور باعث گردید که اقتصاد ایران وارد سیکل رکود شود که این وضعیت همچنان بر اقتصاد ایران سایه افکنده است.

از زمانی که کشور وارد رکود گردید، تلاش شد تا با وضع قوانینی نظیر قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور، اقتصاد از حالت رکود خارج شود. این که آیا با وضع قوانینی این هدف محقق گردیده است یا خیر، وظیفه این نوشتار نیست و به بررسی و مطالعه جداگانه‌ای نیاز دارد. اما آنچه روشن است این نکته می‌باشد که اقتصاد ایران در حال حاضر با کمبود شدید سرمایه‌گذاری مواجه است و این ریشه در عوامل بسیاری دارد که در تله قرار گرفتن منابع بانکها به صورت بدهی‌ها معوقه و در اختیار تسهیلات‌گیرندگان عمده، و پرداخت نشدن آن از سوی وام‌گیرندگان همین همین‌طور به بانکها، مطالبات پیمانکاران از دولت، نبود ابزارهای مالی مناسب، کاهش اعتبارات عمرانی و طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در قالب بودجه‌های سنواتی و... از جمله آنها هستند اما در مقوله سرمایه‌گذاری صنعتی، اقتصاد ایران با مشکلات متعددی روبرو است. مراجعه به مطالعات مختلف نشان می‌دهد که موانع زیر در بخش سرمایه‌گذاری صنعتی ایران وجود دارد:

- ۱- نبود ثبات و امنیت لازم اقتصادی
 - ۲- وجود تبعیض میان سرمایه‌گذاری مولد و غیرمولد
 - ۳- نبود فرهنگ کار و تولید در جامعه
 - ۴- وجود قوانین و مقررات انعطاف‌ناپذیر و نامناسب
 - ۵- وجود متولیان متعدد و موازی در هدایت سرمایه‌گذاری‌ها به سمت تولید
 - ۶- وجود رانت برای برخی از بخشهای موجود اقتصاد کشور
 - ۷- عدم اجرای دقیق قوانین
 - ۸- عدم دستیابی آسان به منابع مالی و تسهیلات
 - ۹- علاوه بر مشکلات فوق‌الذکر، قوانینی نظیر کار، بیمه، تأمین اجتماعی و به‌روز نبودن قانون سرمایه‌گذاری خارجی از جمله مشکلات سرمایه‌گذاری صنعتی در کشور به شمار می‌رود.
 - ۱۰- با وجود چنین مشکلاتی در بخش سرمایه‌گذاری صنعتی، انتظار بر این است که قوانین وضع شده به گونه‌ای باشد که برای حل این مشکلات، راه‌حلهای کارا و اثربخش ارائه کند.
- بررسی قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی نشان می‌دهد که از این ویژگی برخوردار نیست. ضمن این که برخی از مواد این قانون در قوانینی که اخیراً تصویب شده‌اند به نوعی اصلاح شده‌اند و موارد اصلاحی در ادامه این قسمت ارائه می‌شود:

- ۱- ماده (۱) قانون مذکور موضوع ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده است که در ماده (۶) قانون برنامه ششم مورد توجه قرار گرفته است و ساز و کارهای اجرایی آن تغییر کرده است.
- ۲- ماده (۳) قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی در بند «ج» ماده (۴) قانون برنامه ششم مورد توجه قرار گرفته است.
- ۳- ماده (۶) قانون مذکور در ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) اصلاح شده است.
- ۴- ماده (۷) قانون مورد نظر در بند (۴) ماده (۳۸) قانون برنامه ششم و در مورد طرحهای عمرانی دولتی و طرحهای اقتصادی سرمایه‌گذاران مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر این لایحه اصلاح قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا با عنوان لایحه هوای پاک در دستور کار مجلس شورای اسلامی قرار دارد و در دست بررسی قرار دارد.

جمع‌بندی و پیشنهاد

برای حمایت از تولید در کشور سیاستها، قوانین و مقررات متعددی وضع و ابلاغ شده است و برغم وجود چنین ضوابط و مقررات، متأسفانه عملکردها هیچ تناسبی با این حجم از قوانین ندارد. این رویکرد باعث شد که بعضاً قوانین همراستا نباشند و این خود مشکلی را برای کارگزاران اقتصادی ایجاد کرده است.

بخش خصوصی از رویکرد کمیسیون محترم صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی در خصوص آغاز راهکار و روش مناسب برای حمایت از تولید، رفع موانع مربوط به آن و سرمایه‌گذاری استقبال می‌کند و برای حرکت در این مسیر از ارائه هیچ کمکی دریغ نمی‌کند.

اما نکته بسیار مهم این است که بخش مولد کشور در وضعیتی قرار دارد که مشکلات زیادی گریبان آن را گرفته است که تعدد قوانین و عمر کوتاه آن قوانین، از جمله مشکلات است. متأسفانه در سالیان اخیر شیوه قانونگذاری نیز تا حدودی تغییر یافته است و هر چند وقت یکبار، برای حل برخی از مشکلات پیش‌روی اقتصاد ایران، قوانینی وضع می‌شود که خود به اصلاح برخی از قوانین دائمی اقدام می‌کنند. این شیوه قانونگذاری نشأت گرفته از این نگاه است که متولیان قانونگذاری در کشور تصویر کلان، جامع‌نگر و سیستمی نسبت به مشکلات ندارند و به تناسب آن راه‌حل نیز از جامع‌نگری برخوردار نیست. لذا پیشنهاد این است که حال که مجلس دهم در آستانه یکسالگی خود قرار دارد، دولت را موظف کند با همکاری بخش خصوصی و با انجام مطالعه‌ای دقیق به شناسایی تنگناهای اقتصاد ایران و بخش مولد اقدام کند و با تنقیح قوانین موجود و مرتبط با این هدف (حمایت از تولید) به تدوین و ارائه لایحه‌ای جامع و مانع اقدام کند تا از وضع قوانین متعدد، کوتاه‌مدت و ناقص جلوگیری بعمل آید.